

Arvensis

GRANSKAD KUNSKAP FRÅN HUSHÅLLNINGSSÄLLSKAPENS HIR-RÅDGIVARE

8.2016
DECEMBER

Hönshirs på inmarsch i vårsäden

"Anpassa N till sorten"

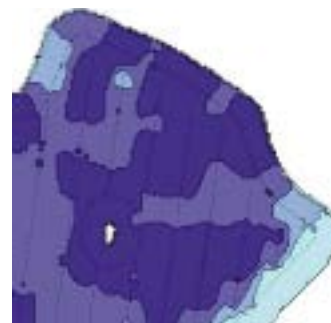
Flera keminyheter

Tillräckligt torktålig vall

Satellit och sensor ger samma svar

Hjälp vallen tåla torkan

Efter det torra året inser många att en plan för torka krävs i grovfoderodlingen. Åtminstone om vattenbrist är ett återkommande problem. Utnyttja arter, kvävegödsling och slåtterstrategi för att främja torktåligheten i vallen.

Torkan besvärade fler vallodlare än vanligt under förra sommaren. När nu nästa säsong vallfröblandningar ses över inför vårens vallinsådder kan en plan B mot torkan övervägas som en överlevnadsstrategi. Både för att sova lugnare och för att vara beredd när man märker att förändringen måste göras.

Tre huvudåtgärder

Att mota torkan i vallen kan man göra med flera lösningar. I det akuta läget behöver man besluta när slåttren ska ske och när kvävet ska läggas. På längre sikt är sorter, arter och kanske även grovfodergröda viktiga val. Vallblandningen är det som påverkar mest hur vallen presterar vid torka. Men artvalet kan också ge sidoeffekter som påverkar hela strategin. Framförallt är det de torktåliga gräsens tidighet som kräver uppmärksamhet.

Hundäxing och rörsvingel

Vallgräsen grupperar sig i ett bättre och ett sämre lag där det finns en del gradskillnader. I det bättre laget hittar vi de riktigt torktåliga arterna: hundäxing, rörsvingel och rörsvingelhybrid. Detta är gräs med tidig utveckling som kräver passning för ett bra fodervärde. Aggressiviteten kan också överraska. Hundäxing är relativt snabbetablerat som ofta tar över på bekostnad av andra arter som den sås tillsammans med. Rörsvingeln är långsam i starten men tar över i äldre vallar. Marknadssortimentet är relativt välfyllt av dessa arter. Tabellen visar

fyra vallfröblandningar med hundäxing och över dubbelt så många med hög andel rörsvingel eller rörsvingelhybrid.

Rajsvingel bäst av de sämre

I den andra gruppen där arterna har sämre torktålighet finns rajsvingel, engelskt rajgräs och timotej. Inom denna grupp har vi dock gradskillnader som även sammanfaller med arternas skillnad i tidighet. Kanske är det inte helt utan slump att de tidiga arterna är något mer torktåliga?

Rajsvingeln är en hybrid med kraftig tillväxt och relativt tidig utveckling och är den mer torktåliga arten i gruppen. Det anses också finnas sortskillnader inom arten vad gäller torktålighet på grund av olika rotutveckling. Tyvärr är det ingen forskning som vi än så länge kan utnyttja här i Sverige.

Gräs mot torka. Rörsvingel är en av de riktigt torktåliga vallarterna. I gengäld är de torktåliga arterna precis som rörsvingel även tidiga och kräver passning för skörd i tid.

Rajgräs bättre än timotej

Engelskt rajgräs har en något bättre torktålighet än timotej. Det är ingen stor skillnad men det är ändå något att känna till och utnyttja. Eftersom vinterhärdigheten är sämre hos engelskt rajgräs får den styra andelen i vallfröblandningen. Där klimatet medger rekommenderas därför engelskt rajgräs med upp till 10-15 procent i blandningen för något bättre torktålighet jämfört med timotej.

Baljväxter som säkerhet

Baljväxter är ett allmänt säkrare kort än gräs för en bra torktålighet. Här är lusern nummer ett, men även rödklöver hävdar sig någorlunda. Vitklöver är däremot inget att hålla i handen. Men den är en överlevare som kommer igen så fort det blir bättre villkor. För lusern kräver etableringen ett observandum. Den är kräsen och långsam i starten. Den vill ha högt pH och klarar inte stående vatten. Den kan också behöva ett par valcykler på sig för att gå någorlunda bra. Om man vill börja etablera lusern på gården kan en lämplig strategi vara att ta in den i mindre mängd i blandningen. Både för att lära sig var den trivs och för att uppföröka de viktiga kvävefixerande bakterierna.

Andra arter att testa

Det finns fler åtgärder att ta till mot torkan. Blir det riktigt torrt får vi blicka mot dem som har det värre. Här kommer

baljväxterna käringtand och esparsett in som två jokrar. Något svåretablerade men torksäkra och använda på många ställen i världen. Utsäde finns att tillgå i Sverige. Gemensamt för dem är hårda fröskal som behöver nötas mekaniskt. En annan knäckfråga är deras känslighet för kemisk ogräsbekämpning. Etablering i helsäd, westerworldiskt rajgräs eller renbestånd, med avslagning mot ogräs rekommenderas.

Kvävegödsling ett sätt

En mer omedelbar strategi är att gödsla sig från torkan. Det är ingen allena saligörande metod, men ändå en möjlighet för att få en återväxtskörd. Hur motsägelsefullt det än kan kännas att gödsla en nedbränd gröda visar både försök och erfarenhet att det faktiskt fungerar. Kvävegödsling har effekt mot torka.

Kvävegödsling blir också ett använd-

bart gummiband när torka förekommer mer regelmässigt. Årets första skördar belönar gödsling bäst. Men även tredje och fjärde skörd svarar på kväve så pass att man får igen pengarna.

Skörden som en nystart

Skördestrategin blir knepig i torka. En minimal skörd kan kännas meningslös att lägga pengar på. Men en avslagning fungerar som en nystart. När strået försvinner börjar vallen om sin skottillväxt och ger förutsättningar för en bättre nästa skörd. ■

Baljväxt mot torka. En etablerad lusern ger en säker skörd trots torka. Eftersom den kan vara kräsen att etablera kan en god idé vara att först smygta in arten i mindre mängd i vallarna.

TRE GODA RÅD

- Börja testa nya arter i mindre skala
- Torktålig betyder oftast tidigare skörd
- Kvävegödsla återväxten vid torka

	LANTMÄNNEN						SCANDINAVIAN SEED				
	SW946 Indus21	SW950 Indus12	Swing Indus23	SW 978 Indus22	Viken ett Mira 25	SW979 Mira 24	Stäpp Premia	Lusern Pro	Robust Trygg	Taiga Tixakt	Nora Balans
Rajsvingel							10				
Engelskt rajgräs			8					10		20	13
Timotej					30	45		40	50	40	40
Ängssvingel		25									
Rörsvingel			30	50	35	35					
Rörsvingelhybrid							35	20	30	30	30
Hundäxing	60	20	14				15				
Rödklöver		10	10		10	15	10	10	15	10	12
Vitklöver						5		5	5		5
Lusern	40	45	38	50	25		30	15			

Torksäkerhet från grönt till varningsrött. Utöver dessa blandningar finns till exempel Olsons frö på marknaden med renvara av vallväxter inklusive käringtand och esparsett.

Arvensis ges ut av de oberoende organisationerna HIR Skåne, Hushållningssällskapen Skåne, Skaraborg, Östergötland, Kalmar-Kronoberg-Blekinge, och Växa Sverige.

Arvensis förmedlar granskad och komprimerad kunskap även med internationell utblick. Målgruppen är professionella lantbrukare inom växtodlingsområdet. Våra skribenter är i huvudsak HIR-rådgivare som befinner sig mitt i lantbrukarnas vardag och verklighet.

Redaktion

Borgeby Slottsväg 11,
237 91 Bjärred
Tel 010-476 20 00
arvensis@hushallningssallskapet.se
www.arvensis.se
e-postadress till redaktion och
annons är förnamn.efternamn@
hushallningssallskapet.se

Emma Hjelm
Tel 010-476 22 81

Gunnel Hansson
Tel 010-476 22 79

Linda af Geijerstam
Tel 0706-15 67 70

Henrik Nätterlund
Tel 019-603 27 13

Artiklarna skrivs i samarbete mellan författaren och redaktionen. Har du synpunkter eller förslag på artiklar hör av dig till redaktionen.

Ansvarig utgivare

Erik Stjernedahl
Tel 010-476 22 01

Annonser

Thomas Linné
Tel 0708-81 66 11

Prenumerera på Arvensis

8 nummer per år för
895 kr/år + moms
Anmäl dig på www.arvensis.se
eller 010-476 20 00

Grafisk form

Graf&Bild AB, Västerås

Tryck

Kepa Tryck AB, Kävlinge

Omslagsfoto

Henrik Nätterlund
Foto sidorna 6 (th), 7, 12, 13, 21, 30:
Emma Hjelm

Utgivningsplan 2016

Nr	Annonsstopp	Utgivn.dag
Nr 8	22 nov	12 dec

Utgivningsplan 2017

Nr 1	10 jan	30 jan
------	--------	--------

Hur fieldsmart är du?

Att göra rätt åtgärd i rätt tid är grunden i all växtodling – det vill säga att vara fieldsmart. För att vara fieldsmart krävs omdöme, erfarenhet och kunskap. För att utvecklas krävs dessutom att våga utmana sig själv att bli lite bättre än förra året. Vi på Arvensis hoppas vara del av både kunskapsbiten och inspirationen.

Är det dags att ta ett steg närmre precisionsodling i fler fält? Under hösten har många mätt höstrapsens kväveupptag för att få underlag för vårens kvävegödsling. I detta nummer har Carl Blackert tittat på hur satellitbilderna klarar att visa variationen i höstrapsfälten jämfört med en N-sensor. Vi får också läsa om hur den holländske växtodlaren Jacob van den Borne optimerar skördarna i varje del av fältet. Han mäter allt och har enorma mängder data att bearbeta för att nå närmre sitt mål att nå högre skördar.

I svenska förhållanden har kvävegivans koppling till sort och proteinhalt testats i ambitiösa försöksserier. Är proteinhalten svår att nå i brödvete är en proteinstabil sort som Praktik ett bra val är en av slutsatserna i artikeln på sidan 8. 2016 var ett år som präglats av torka i stora delar av landet, det visade sig inte minst i våra vallar, där fiberkvaliteten blev sämre än normalt. I vallarna finns flera sätt att jobba emot torkan: med gödsling, artval och slätter kommer man en bra bit på vägen. Mer om det läser du på sidan 12.

Trevlig läsning och välkommen in i 2017 med Arvensis.

Emma Hjelm,
Arvensis

Undvik P-brist

Ur innehållet:

- 8 Kvävegiva efter höstvesort**
Proteinhalten mått på gödslingen
- 10 Mät höstrapsen med satellitbild**
Samma resultat som skanning
- 12 Hjälp vallen tåla torkan**
Med arter, kväve och slätter
- 14 Högre skördar kräver mer fosfor**
Undvik halka ner i P-AL klass II
- 18 Många val för prissäkring 2017**
Välj ett alternativ på rätt nivå
- 20 Blandad åkerböna positivt**
Ökar odlingssäkerheten i eko
- 22 Söt potatis för svensk odling**
Ökat odlingsintresse i Sverige
- 24 Hönshirs ökar i vårsåden**
Svenska frön groer tidigt
- 26 Mer kväve till Planet**
Malkornsorternas N-behov skiljer
- 28 Flera keminyheter**
För svamp och ogräs i stråsåd
- 30 Ingen mulleffekt med 60 års halm**
Små skillnader i försök
- 32 Så hittas mikronärbri**
Identifiera riskfälten
- 34 Så förbättras fiberkvaliteten**
Mer osmältbart i årets vallar

Söt potatis

Ingen halmeffekt